

BOEKHOUDRECHT IN ESSENTIE

IN ESSENTIE

BOEKHOUDRECHT IN ESSENTIE
aangevuld met financiële analyse

INGE VAN DE WOESTEYNE

Tweede editie

Volledig geactualiseerd tot het *Belgisch Staatsblad* van
27 januari 2020

 INTERSENTIA

Antwerpen – Cambridge

Boekhoudrecht in essentie aangevuld met financiële analyse. Tweede editie
Inge Van De Woestyne

© 2020 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Omslagillustratie: © macrovector – Vectorstock

ISBN 978-94-000-1034-5
D/2020/7849/33
NUR **163** / 786

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

INHOUD

HOOFDSTUK 1

INLEIDING	1
-----------------	---

HOOFDSTUK 2

BOEKHOUDPLICHT	3
----------------------	---

1. Op basis van het gemeen boekhoudrecht
- 1.1. Het algemene ondernemingsbegrip
- 1.2. Het boekhoudkundige ondernemingsbegrip
- 1.2.1. Boekhoudplichtige onderneming
- 1.2.2. Niet-boekhoudplichtige onderneming
2. Op basis van bijzondere wetgeving

HOOFDSTUK 3

BOEKHOUDING VOLGENS HET GEMEEN RECHT	9
--	---

1. Passende boekhouding
2. Dubbele boekhouding
3. Vereenvoudigde boekhouding
- 3.1. Ondernemingen andere dan verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen
- 3.1.1. Voorwaarden
- 3.1.2. Het voeren van een vereenvoudigde boekhouding
- 3.2. Verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen
- 3.2.1. Voorwaarden
- 3.2.2. Het voeren van een vereenvoudigde boekhouding
4. Boekjaar

HOOFDSTUK 4

DE JAARREKENING VOLGENS HET GEMEEN RECHT	17
--	----

1. Ondernemingen met een dubbele boekhouding
2. Balans, resultatenrekening en toelichting
3. Soorten vennootschappen volgens grootte

3.1.	Kleine vennootschappen	19
3.1.1.	Criteria	19
3.1.1.1.	Omzet	19
3.1.1.2.	Balanstotaal	20
3.1.2.	Toepassing van de criteria	20
3.1.3.	Individuele of geconsolideerde berekening	21
3.1.3.1.	Individuele berekening	21
3.1.3.2.	Geconsolideerde berekening	21
3.2.	Microvennootschappen	22
3.2.1.	Criteria	22
3.2.2.	Toepassing van de criteria	23
3.3.	Grote vennootschappen	24
4.	Schema's van de jaarrekening	24
4.1.	Volledig schema	24
4.1.1.	Balans	24
4.1.2.	Resultatenrekening	28
4.1.3.	Toelichting	30
4.2.	Verkort schema	30
4.2.1.	Balans	30
4.2.2.	Resultatenrekening	31
4.2.3.	Toelichting	33
4.3.	Microschema	33
4.3.1.	Balans	33
4.3.2.	Resultatenrekening	34
4.3.3.	Toelichting	34

HOOFDSTUK 5

OPENBAARMAKINGSVERPLICHTING VOLGENS HET

GEMEEN BOEKHOUDRECHT

1.	Neerlegging bij de Nationale Bank van België	35
1.1.	Vennootschappen met rechtspersoonlijkheid	35
1.1.1.	Belgische vennootschappen	35
1.1.2.	Buitenlandse vennootschappen	35
1.2.	VZW'S, IVZW's en stichtingen	36
1.2.1.	Belgische verenigingen en stichtingen	36
1.2.2.	Buitenlandse verenigingen en stichtingen	36

1.3.	Ondernemingen die niet onderworpen zijn aan het WVV	36
2.	Termijn	37
2.1.	Belgische rechtspersonen	37
2.2.	Buitenlandse rechtspersonen	37
3.	Publicatiekosten	38
4.	Sancties bij niet-naleving neerleggingsplicht	38
4.1.	Administratieve sanctie	38
4.2.	Burgerlijke sanctie	38
4.3.	Ambtshalve doorhaling	39
4.4.	Gerechtelijke ontbinding	39

HOOFDSTUK 6

	BOEKHOUDTECHNIEK	41
1.	Chronologie	41
2.	Redenering vanuit de balans.	42
2.1.	Omschrijving van het begrip ‘balans’	42
2.2.	Voorbeeld	42
2.2.1.	Eerste verrichting.	42
2.2.2.	Tweede verrichting.	43
2.2.3.	Derde verrichting.	44
2.2.4.	Vierde verrichting	45
2.2.5.	Vijfde verrichting	45
2.2.6.	Zesde verrichting	46
2.2.7.	Zevende verrichting.	46
2.2.8.	Achtste verrichting.	47
3.	Boeking op rekeningen	48
3.1.	<i>Ratio legis</i>	48
3.2.	Boekingswijze.	48
3.3.	Voorbeeld	48
3.3.1.	Eerste verrichting	48
3.3.1.1.	Redenering bij het boeken op de rekeningen	49
3.3.1.2.	Van de rekeningen naar de balans	50
3.3.2.	Tweede verrichting.	51
3.3.2.1.	Redenering bij het boeken op de rekeningen	51
3.3.2.2.	Van de rekeningen naar de balans	52
3.3.3.	Derde verrichting	52

3.3.3.1.	Opbrengsten- en kostenrekeningen	53
3.3.3.2.	Resultaatverwerking.	54
3.3.3.3.	Van de rekeningen naar de balans	55
3.3.4.	Vierde bewerking	56
3.3.4.1.	Opbrengsten- en kostenrekeningen	57
3.3.4.2.	Resultaatverwerking.	58
3.3.4.3.	Van de rekeningen naar de balans	58
3.3.5.	Vijfde verrichting	59
3.3.5.1.	Opbrengsten- en kostenrekeningen	60
3.3.5.2.	Resultaatverwerking.	61
3.3.5.3.	Van de rekeningen naar de balans	61
3.3.6.	Zesde verrichting	62
3.3.6.1.	Opbrengsten- en kostenrekeningen	63
3.3.6.2.	Resultaatverwerking.	63
3.3.6.3.	Van de rekeningen naar de balans	64
3.3.7.	Zevende verrichting	65
3.3.7.1.	Resultaatverwerking.	66
3.3.7.2.	Van de rekeningen naar de balans	67
3.3.8.	Achtste verrichting.	68
3.3.8.1.	Resultaatverwerking.	69
3.3.8.2.	Van de rekeningen naar de balans	70
4.	Journalposten	70
4.1.	Vorm van de journalpost	71
4.2.	Voorbeeld	72
4.2.1.	Eerste verrichting.	72
4.2.2.	Tweede verrichting.	72
4.2.3.	Derde verrichting.	72
4.2.4.	Vierde verrichting	73
4.2.5.	Vijfde verrichting.	73
4.2.6.	Zesde verrichting	73
4.2.7.	Zevende verrichting.	74
4.2.8.	Achtste verrichting.	74
5.	Resultatenrekening.	74
6.	Geïntegreerd voorbeeld	75
6.1.	Dagboek	75
6.2.	Rekeningen.	77
6.3.	Balans	77

6.4.	Resultatenrekening	77
7.	Openen en sluiten van actief- en passiefrekeningen.	78
7.1.	Begin van het boekjaar	78
7.2.	Einde van het boekjaar	79
7.3.	Voorbeeld	79
7.3.1.	Sluiten van de actief- en passiefrekeningen	80
7.3.2.	Openen van de actief- en passiefrekeningen	81

HOOFDSTUK 7

BEGINSELEN VAN HET BOEKHOUDRECHT	83	
1.	Getrouw beeld.	83
2.	Volledigheid	84
3.	Materialiteit.	84
4.	Compensatieverbod	85
5.	Objectiviteit.	85
6.	Continuïteitsbeginsel	85
7.	Consistentiebeginsel.	86
8.	Individuele waardering.	86
9.	Voorzichtigheidsbeginsel	87
10.	Overeenstemmingsbeginsel	88

HOOFDSTUK 8

ACTIVA VAN DE BALANS	89	
1.	Oprichtingskosten (rubriek I).	89
1.1.	Omschrijving	89
1.2.	Geen activering.	90
1.2.1.	Oprichtingskosten andere dan herstructureringskosten.	90
1.2.2.	Herstructureringskosten	90
1.3.	Activering	91
1.3.1.	Oprichtingskosten andere dan herstructureringskosten.	91
1.3.2.	Herstructureringskosten	92
1.4.	Afschrijvingen	93
1.5.	Beperking uitkeringen aan aandeelhouders en tantièmes.	95
2.	Immateriële vaste activa (rubriek II)	96
2.1.	Omschrijving	96
2.1.1.	Kosten van onderzoek	96

2.1.2.	Kosten van ontwikkeling	97
2.1.3.	Octrooien, merken, knowhow, licenties, concessies en andere gelijkaardige rechten	98
2.1.4.	Goodwill	100
2.1.5.	Vooruitbetalingen op immateriële vaste activa	101
2.2.	Waardering	101
2.3.	Boeking	102
2.3.1.	Aanschaffingsprijs	102
2.3.2.	Vervaardigingsprijs	104
2.3.3.	Inbrengwaarde	104
2.4.	Afschrijvingen of waardeverminderingen	105
2.4.1.	Principes	105
2.4.1.1.	Afschrijvingen	105
2.4.1.2.	Waardeverminderingen	106
2.4.2.	Boekingen	106
2.4.2.1.	Afschrijvingen	106
2.4.2.2.	Waardeverminderingen	107
2.4.3.	Voorbeeld	108
2.5.	Beperking uitkeringen aan aandeelhouders en tantièmes	109
2.6.	Verkoop van een immaterieel vast actief	109
3.	Materiële vaste activa (rubriek III)	111
3.1.	Omschrijving	111
3.1.1.	Terreinen en gebouwen	111
3.1.2.	Installaties, machines en uitrusting	112
3.1.3.	Meubilair en rollend materieel	112
3.1.4.	Leasing en soortgelijke rechten	112
3.1.5.	Overige materiële vaste activa	113
3.1.6.	Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	113
3.2.	Waardering	114
3.2.1.	Aanschaffingswaarde	114
3.2.2.	Leasing en soortgelijke rechten	115
3.3.	Afschrijvingen	115
3.3.1.	Gewone afschrijvingen	115
3.3.2.	Niet-recurrente afschrijvingen	116
3.3.3.	Afschrijvingsmethoden	117
3.3.3.1.	Lineaire afschrijving	117
3.3.3.2.	Degressieve afschrijving	118

3.3.3.3.	Progressieve afschrijving	120
3.3.4.	Afschrijvingsmodaliteiten	120
3.4.	Waardeverminderingen	121
3.5.	Boekingen	121
3.5.1.	Afschrijvingen	121
3.5.1.1.	Boeking van afschrijvingen	121
3.5.1.2.	Terugname van afschrijvingen	122
3.5.2.	Waardeverminderingen	122
3.5.2.1.	Boeking van een waardevermindering	122
3.5.2.2.	Terugname van een waardevermindering	123
3.6.	Verkoop van een materieel vast actief	123
3.7.	Herwaardering	125
3.7.1.	Omschrijving	125
3.7.2.	Voorwaarden	126
3.7.3.	Afschrijvingen	127
3.7.4.	Afboeken van de herwaarderingsmeerwaarde	127
3.7.4.1.	Overboeking naar een reserve	128
3.7.4.2.	Omzetting in kapitaal	128
3.7.4.3.	Geen aanrekening van verliezen	129
3.7.4.4.	Beperking uitkeringen aan aandeelhouders en tantièmes	129
3.7.4.5.	Correctie van de meerwaarde	130
3.7.4.6.	Realisatie van het geherwaardeerde actief	130
3.7.5.	Geïntegreerd voorbeeld	130
4.	Financiële vaste activa (rubriek IV)	132
4.1.	Omschrijving	132
4.1.1.	Deelneming – aandelen	133
4.1.2.	Verbonden ondernemingen	134
4.1.2.1.	Definitie ‘verbonden’	134
4.1.2.3.	Definitie ‘controle’	134
4.1.2.4.	Definitie ‘consortium’	135
4.1.3.	Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	136
4.1.4.	Vorderingen	136
4.1.4.1.	‘Verbonden ondernemingen’ en ‘Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat’	136
4.1.4.2.	Andere financiële vaste activa	136
4.1.5.	Borgtochten in contanten	137

4.2.	Waardering	137
4.2.1.	Deelnemingen en aandelen	137
4.2.2.	Vorderingen	139
4.3.	Waardeverminderingen	139
4.3.1.	Boeking van een waardevermindering	139
4.3.2.	Terugname van een waardevermindering	140
4.4.	Vervreemding	140
4.5.	Herwaarderingen	142
5.	Vorderingen op meer dan een jaar (rubriek V)	143
5.1.	Omschrijving	143
5.2.	Waardering	144
5.3.	Dubieuze debiteuren	144
5.4.	Waardeverminderingen	145
5.4.1.	Boeking van een waardevermindering	145
5.4.2.	Terugname van een waardevermindering	146
5.5.	Realisatie van een minderwaarde	147
6.	Vorraden en bestellingen in uitvoering (rubriek VI)	148
6.1.	Omschrijving	148
6.2.	Vorraden	148
6.2.1.	Soorten	148
6.2.1.1.	Grond- en hulpstoffen	148
6.2.1.2.	Goederen in bewerking	148
6.2.1.3.	Gereed product	149
6.2.1.4.	Handelsgoederen	149
6.2.1.5.	Vooruitbetalingen	149
6.2.2.	Inventaris	149
6.2.3.	Waardering	149
6.2.3.1.	Aanschaffingswaarde	149
6.2.3.2.	Lagere marktwaarde	151
6.2.3.3.	Vooruitbetalingen	153
6.2.4.	Boeking	153
6.2.5.	Waarderingsmethoden	157
6.2.5.1.	Individualisering van de prijs	157
6.2.5.2.	Gewogen gemiddelde prijs	157
6.2.5.3.	Fifo (First in, first out)	158
6.2.5.4.	Lifo (Last in, first out)	158
6.2.6.	Waardeverminderingen	159

6.2.6.1.	Boeking van een waardevermindering	159
6.2.6.2.	Terugname van een waardevermindering	161
6.3.	Bestellingen in uitvoering	161
6.3.1.	Omschrijving	161
6.3.2.	Waardering	162
6.3.3.	Waardeverminderingen	169
6.3.3.1.	Boeking van een waardevermindering	169
6.3.3.2.	Terugname van een waardevermindering	169
7.	Vorderingen op ten hoogste een jaar (rubriek VII)	170
7.1.	Omschrijving	170
7.1.1.	Te innen opbrengsten	171
7.1.2.	Vooruitbetalingen	172
7.1.3.	Borgtochten betaald in contanten	172
7.2.	Waardering	172
7.3.	Dubieuze debiteuren	173
7.4.	Waardeverminderingen	173
7.4.1.	Boeking van een waardevermindering	173
7.4.2.	Terugname van een waardevermindering	174
7.5.	Realisatie van een minderwaarde	175
7.6.	Geïntegreerd voorbeeld	177
8.	Geldbeleggingen (rubriek VIII)	178
8.1.	Omschrijving	178
8.2.	Waardering	179
8.3.	Waardeverminderingen	180
8.3.1.	Boeking van een waardevermindering	180
8.3.2.	Terugname van een waardevermindering	181
9.	Liquide middelen (rubriek IX)	182
9.1.	Omschrijving	182
9.2.	Waardering	182
9.3.	Waardeverminderingen	182
10.	Overlopende rekeningen (rubriek X)	182
10.1.	Omschrijving	182
10.2.	Over te dragen kosten	183
10.3.	Verkregen opbrengsten	184

HOOFDSTUK 9

PASSIVA VAN DE BALANS.	187
1. Volgorde van bespreking	187
2. Overlopende rekeningen (rubriek X)	188
2.1. Omschrijving	188
2.2. Toe te rekenen kosten	188
2.3. Over te dragen opbrengsten	189
3. Schulden op meer dan een jaar (rubriek VIII)	191
3.1. Omschrijving	191
3.1.1. Financiële schulden	192
3.1.1.1. Achtergestelde leningen	192
3.1.1.2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	192
3.1.1.3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	193
3.1.1.4. Kredietinstellingen.	193
3.1.1.5. Overige leningen	193
3.1.2. Handelsschulden	193
3.1.3. Vooruitbetalingen op bestellingen.	193
3.1.4. Overige schulden	194
3.2. Waardering.	194
4. Schulden op ten hoogste een jaar (rubriek IX)	194
4.1. Omschrijving	194
4.2. Schulden op meer dan een jaar die binnen het jaar vervallen	195
4.3. Financiële schulden	196
4.4. Handelsschulden	196
4.5. Vooruitbetalingen op bestellingen.	198
4.6. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten.	198
4.6.1. Belastingen.	199
4.6.1.1. Winstbelastingen	200
4.6.1.2. Andere belastingen en taksen	204
4.6.1.3. Te betalen btw.	205
4.6.1.4. Ingehouden voorheffingen	206
4.6.2. Bezoldigingen en sociale lasten	207
4.6.2.1. Rijksdienst voor Sociale Zekerheid	207
4.6.2.2. Bezoldigingen.	207
4.6.2.3. Vakantiegeld.	208
4.6.2.4. Boeking.	208

4.7.	Overige schulden	209
4.7.1.	Schulden uit de bestemming van het resultaat	209
4.7.2.	Diverse schulden	209
5.	Voorzieningen voor risico's en kosten en uitgestelde belastingen (rubriek VII)	210
5.1.	Voorzieningen voor risico's en kosten	210
5.1.1.	Omschrijving	210
5.1.2.	Mogelijke voorzieningen	211
5.1.3.	Behoud van de voorziening	211
5.1.4.	Boekingen.	211
5.2.	Uitgestelde belastingen.	214
5.2.1.	Gerealiseerde meerwaarden.	214
5.2.2.	Kapitaalsubsidies	218
6.	Kapitaalsubsidies (rubriek V).	218
6.1.	Omschrijving	218
6.2.	Uitgestelde belastingen.	219
6.3.	Ogenblik van de boeking	220
6.4.	Afboeken van de kapitaalsubsidies.	220
6.5.	Boekingen.	221
7.	Herwaarderingsmeerwaarden (rubriek II).	223
8.	Inbreng (rubriek I)	224
8.1.	Omschrijving	224
8.2.	Kapitaalvennootschappen	224
8.2.1.	Kapitaal	225
8.2.1.1.	Samenstelling	225
8.2.1.2.	Boekingen.	225
8.2.1.3.	Kapitaalverhoging	226
8.2.1.4.	Kapitaalvermindering	227
8.2.2.	Inbreng buiten kapitaal	228
8.2.2.1.	Uitgiftepremies.	228
8.2.2.2.	Andere inbrengen buiten kapitaal	229
8.3.	Kapitaallose vennootschappen.	229
8.3.1.	Besloten vennootschappen en coöperatieve vennootschappen.	230
8.3.2.	Vennootschappen onder firma en commanditaire vennootschappen.	230
8.4.	Natuurlijke personen	231
9.	Reserves (rubriek III)	231
9.1.	Resultaatverwerking.	231

9.2.	Bedrag waarmee reserves kunnen worden gevormd	232
9.3.	Te bestemmen winst	232
9.3.1.	Te bestemmen resultaat van het boekjaar	233
9.3.2.	Te bestemmen winst.	233
9.4.	Soorten reserves	234
9.4.1.	Onbeschikbare reserves	234
9.4.1.1.	Wettelijke reserve	234
9.4.1.2.	Statutair onbeschikbare reserves	234
9.4.1.3.	Inkoop eigen aandelen	235
9.4.1.4.	Financiële steunverlening.	235
9.4.1.5.	Overige	235
9.4.1.6.	Beperking uitkeringen aan aandeelhouders en tantièmes	235
9.4.2.	Belastingvrije reserves	236
9.4.3.	Beschikbare reserves	237
9.5.	Boekingen	238
10.	Overgedragen winst of verlies (rubriek IV)	240
10.1.	Omschrijving	240
10.2.	Overgedragen winst	240
10.3.	Overgedragen verlies	241
10.4.	Verlies wordt weggewerkt.	242
10.4.1.	Aanrekening op de reserves	242
10.4.2.	Aanrekening op de inbreng	243
10.4.3.	Tussenkomst van de vennoten of de eigenaar	243
11.	Voorschot aan de vennoten op de verdeling van het nettoactief (rubriek VI)	244

HOOFDSTUK 10

FINANCIËLE ANALYSE.	245
1. Inleiding	245
2. Horizontale en verticale analyse.	246
2.1. Horizontale analyse	246
2.2. Verticale analyse	246
3. Cashflow	247
3.1. Situering	247
3.2. Cashflow na belastingen.	249
3.2.1. Vereenvoudigde cashflow.	249
3.2.2. Uitgebreide cashflow	250

3.3.	EBITDA	250
4.	Liquiditeit	251
4.1.	Situering	251
4.2.	Aangepaste voorstelling van de balans.	252
4.3.	Nettobedrijfskapitaal	253
4.3.1.	Eerste definitie	253
4.3.2.	Tweede definitie	255
4.4.	Current ratio (liquiditeit in ruime zin).	256
4.5.	Acid test of quick ratio (liquiditeit in enge zin)	257
4.6.	Voorraadrotatie en omlooptijd.	257
4.6.1.	Voorraadrotatie	257
4.6.2.	Omlooptijd	259
4.7.	Aantal dagen klantenkrediet	259
4.8.	Aantal dagen leverancierskrediet	260
5.	Rendabiliteit	261
5.1.	Netto- en brutorendabiliteit	262
5.2.	Rendabiliteit van het eigen vermogen	262
5.2.1.	Nettorendabiliteit van het eigen vermogen	262
5.2.2.	Brutorendabiliteit van het eigen vermogen	263
5.3.	Rendabiliteit van het totaal van de activa.	263
5.3.1.	Nettorendabiliteit van het totaal van de activa	263
5.3.2.	Brutorendabiliteit van het totaal van de activa	264
5.4.	Rendabiliteit van de verkopen	264
5.4.1.	Nettoverkoopmarge	264
5.4.2.	Brutoverkoopmarge	265
6.	Solvabiliteit	266
6.1.	Omschrijving	266
6.2.	Solvabiliteitsratio's	266
6.2.1.	Schuldgraad en graad van financiële onafhankelijkheid.	266
6.2.1.1.	Algemene schuldgraad	267
6.2.1.2.	Graad van financiële onafhankelijkheid	267
6.2.1.3.	Langetermijnschuldgraad en financiële onafhanke- lijkheid	268
6.2.2.	Dekking van het vreemd vermogen door de cashflow.	269
6.3.	Relatie met rendabiliteit en liquiditeit	269
6.3.1.	Solvabiliteit en rendabiliteit	269
6.3.2.	Solvabiliteit en liquiditeit	270

BIJLAGEN	271
Bijlage 1. Wetboek van economisch recht	273
Bijlage 2. Koninklijk besluit van 21 oktober 2018 tot uitvoering van de artikelen III.82 tot en met III.95 van het Wetboek van economisch recht ...	283
Bijlage 3. Wetboek van vennootschappen en verenigingen	287
Bijlage 4. Koninklijk besluit van 29 april 2019 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen	311
Bijlage 5. Balans (kapitaalvennootschappen)	336
Bijlage 6. Balans (kapitaallose vennootschappen)	337
Bijlage 7. Rekeningen balans	338
Bijlage 8. Resultatenrekening en rekeningen resultatenrekening	341